

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.) SSA Janina Cieślikowska
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

przy udziale zainteresowanych: (...) Sp. z o.o. w W., A. K.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji W. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 14 czerwca 2012 r. sygn. akt VII U 1602/11

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie W. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 16 sierpnia 2011 r., stwierdzającej wymiar składek wnioskodawcy na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe i ubezpieczenie zdrowotne jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w okresie od listopada 2010 r. do grudnia 2010 r.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

W dniu 13 grudnia 2007 r. W. K. i A. K. założyli spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą (...). Z umowy spółki wynika, że W. K. objął 1199 udziałów o wartości nominalnej 50,00 zł, natomiast A. K. objęła 1 udział o wartości nominalnej 50,00 zł. Przedmiotem działania spółki jest prowadzenie na rachunek własny, w pośrednictwie i w kooperacji z partnerami krajowymi i zagranicznymi, po uzyskaniu stosownych zezwoleń, działalności gospodarczej m.in. w dziedzinach: produkcji artykułów spożywczych, odzieży i wyrobów futrzarskich, drewna i wyrobów z drewna oraz korka, produkcji metalowych gotowych, maszyn i urządzeń, sprzętu i urządzeń.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 11 marca 2008 r. wpisał (...) Sp. z o.o. do KRS- Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS (...). Z postanowienia o wpisie do KRS wynika, że wnioskodawca pełni funkcję Prezesa Zarządu (...) Sp. z o.o.

Dnia 1 stycznia 2008 r. wspólnicy (...) Sp. z o.o. podjęli uchwałę nr 1 o zatrudnieniu od 1 stycznia 2008 r. na podstawie umowy o pracę W. K. - Prezesa Zarządu na czas nieokreślony. Do podpisania umów o pracę z członkami zarządu upoważniono I. K.. W dniu 1 stycznia 2008 r. wnioskodawca zawarł z I. K. - reprezentującą (...) Sp. z o.o. umowę o pracę. W umowie określono, że wnioskodawca obejmuje stanowisko Prezesa Zarządu w wymiarze 1/2 etatu z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 563 zł. Aneks nr 1 do umowy o pracę podpisanym w dniu 30 kwietnia 2008 r. - od 1 maja 2008 r. określono wynagrodzenie na kwotę 1.126 zł miesięcznie brutto i zmieniono wymiar czasu pracy na pełen etat. Aneks nr 2 do umowy o pracę podpisanym w dniu 30 grudnia 2008 r. - od dnia 1 stycznia 2009 r., zmniejszono wynagrodzenie do kwoty 638 zł i wymiar czasu pracy na 1/2 etatu. Aneks nr 3, podpisanym w dniu 1 listopada 2010 r., od tego samego dnia, zwiększono wynagrodzenie wnioskodawcy do kwoty 3.800 zł i zwiększono wymiar czasu pracy do pełnego etatu.

W wyniku analizy dokumentacji składanej przez płatnika składek i przedłożonego aneksu nr 2 z dnia 30 grudnia 2008 r. do umowy o pracę z dnia 1 stycznia 2008 r. wynika, że w dokumentach rozliczeniowych za okres od stycznia 2009 r. do kwietnia 2010 r. nieprawidłowo wskazano wymiar czasu pracy: podano pełen etat, a powinno być 1/2 etatu.

Wnioskodawca nie posiadał zakresu obowiązków na piśmie. Nie podpisywał list obecności, nie była prowadzona ewidencja czasu jego pracy, nie posiada również zaświadczenia o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy. W dniach 17- 18 listopada 2009 r. wnioskodawca został przeszkolony w zakresie BHP. Wynagrodzenie w gotówce było mu wypłacane w terminie do ostatniego dnia danego miesiąca za miesiąc bieżący.

Przychody z 2010 r. ze sprzedaży „eksport usług” wskazują, że firma (...) Sp. z o.o. uzyskiwała je tylko w miesiącach: styczeń i luty 2010 r. Od dnia 1 marca 2010 r. (...) Sp. z o.o. zwolniła większość pracowników, pozostał jeden pracownik, który przebywał na urlopie bezpłatnym. Wnioskodawca w okresie od 1 maja 2010 r. do 31 października 2010 r. również nie świadczył pracy, ponieważ przebywał na urlopie bezpłatnym.

W okresie od 28 kwietnia 2011 r. do 10 maja 2011 r. organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w W.. W trakcie kontroli oświadczenie oraz dokumenty przedłożył wnioskodawca - Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. Wnioskodawca do protokołu przesłuchania z dnia 29 kwietnia 2011 r. zeznał, że znacząca zmiana wysokości wynagrodzenia spowodowana była faktem, że firma rozszerzyła zakres działalności, a co za tym idzie zakres jego obowiązków jako Prezesa Zarządu, a ponadto sytuacja finansowa spółki pozwoliła na zwiększenie wynagrodzenia Prezesa Zarządu Spółki.

W toku prowadzonej kontroli zgromadzono kserokopie następujących dokumentów dotyczących płatnika składek i zatrudnienia wnioskodawcy: akt notarialny Rep. A Nr 7048/2007 z dnia 13 grudnia 2007 r., postanowienie o wpisie do KRS nr (...) z dnia 11 marca 2008 r., oświadczenie z dnia 1 stycznia 2008 r. w sprawie powołania I. K. do podpisywania umów o pracę, uchwałę nr 1 z dnia 1 stycznia 2008 r. w sprawie zatrudnienia i wynagrodzenia członka zarządu spółki, zarządzenie Prezesa (...) Sp. z o.o. z dnia 1 stycznia 2008 r. w sprawie Zakładowego Planu Kont i zasad w zakresie rachunkowości, bilans rachunków zysków i strat za 2009 r., sprawozdanie zarządu z działalności spółki, uchwała dotycząca sprawozdania finansowego i podziału zysku za 2009 r., zestawienie przychodów za 2010 r., w którym wykazano przychód za styczeń 2010 r. 23.326,68 zł i luty 2010 r. w wysokości 16.196 zł, razem: 39523,28 zł,

faktury za ogłoszenia dotyczące pracy, z datą sprzedaży: 17 listopada 2010 r., 29 listopada 2010 r., 6 grudnia 2010 r. i 7 grudnia 2010 r., E-maile w języku niemieckim, umowę o pracę zawartą w dniu 1 stycznia 2008 r. z wnioskodawcą oraz aneksy do tej umowy: nr 1 z dnia 30 kwietnia 2008 r., nr 2 z dnia 30 grudnia 2008 r. i nr 3 z dnia 1 listopada 2010 r., zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bhp z dnia 18 lutego 2011 r. wydane przez ośrodek szkolenia technicznego Sp. z o.o. w W., listy płac za okres od sierpnia 2004 r. do kwietnia 2010 r. i od listopada 2010 r. do grudnia 2010 r., PIT - 11 i kartę przychodów wnioskodawcy za 2009 r.

Z dokonanych ustaleń w czasie kontroli wynika, że (...) Sp. z o.o. dokonała znacznego zwiększenia wynagrodzenia wnioskodawcy od dnia 1 listopada 2010 r., w dokumentach składanych w organie rentowym w dniu 23 grudnia 2010 r. do kwoty 2.800 zł i w dniu 23 marca 2010 r. do kwoty 3.800 zł, a w okresie, kiedy wnioskodawca nie świadczył pracy z powodu choroby - w okresie od 18 grudnia 2012 r. do 21 grudnia 2010 r. z przerwą na urlop bezpłatny od 21 grudnia 2010 r. do 23 grudnia 2010 r. oraz od 24 grudnia 2010 r.

Wnioskodawca skorzystał z osobistego prawa zapoznania się z materiałem dowodowym w sprawie. Dostarczył dwie umowy w języku niemieckim zawarte z przyszłymi kontrahentami z dnia 14 czerwca 2011 r. i z dnia 24 czerwca 2011 r. Jednocześnie w dniu 29 czerwca 2011 r. zwrócił się o udostępnienie kopii wskazanych przez siebie dokumentów zgromadzonych w toku kontroli (które przesłano w dniu 4 lipca 2011 r.) oraz o przedłużenie o 14 dni terminu na wypowiedzenie się i pisemne ustosunkowanie się do zawiadomienia.

W dniu 25 lipca 2011 r. do organu rentowego wpłynęło pismo pełnomocnika wnioskodawcy, w którym podnosi, że "wzrost wynagrodzenia nie zawsze musi być koherentny z aktualnymi dochodami firmy. Na fakt ten mogą składać się różne przyczyny, w tym istnienie tzw. wierzycelności przyszłych kontrahentów lub zwiększenie zakresu włożonej pracy".

W następstwie powyższego organ rentowy ustalił podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych dla wyliczenia zasiłku chorobowego dla odwołującego w wysokości wynagrodzenia minimalnego.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie. W ocenie tego Sądu, podpisanie aneksu nr 3 do umowy o pracę zawartej z wnioskodawcą wynikało przede wszystkim z chęci uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, co w okolicznościach sprawy, naruszało wszelkie zasady współżycia społecznego i jako z nimi sprzeczne było nieważne z mocy art. 58 § 2 k.c.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości wnioskodawca, zarzucając orzeczeniu naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego wykraczającą poza swobodną ocenę dowodów w zakresie dotyczącym oceny rzeczywistych motywów zawarcia aneksu nr 3 z dnia 1 listopada 2010 r. do umowy o pracę z dnia 1 stycznia 2008 r., co w konsekwencji spowodowało błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na ustaleniu, że aneks nr 3 z dnia 1 listopada 2010 r. miał na celu jedynie uzyskanie wyższych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego,
2. art. 58 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. oraz art. 353¹ k.c. w zw. z art. 300 k.p. przez uznanie, że aneks nr 3 z dnia 1 listopada 2010 r. do umowy o pracę ustalający wynagrodzenie miesięczne za pracę na pełny etat w wysokości 3.800 zł został zawarty w celu obejścia ustawy oraz „narusza wszelkie zasady współżycia społecznego”,
3. art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 13, art. 29 § 1 pkt 3 oraz art. 78 § 1 k.p. poprzez nieuwzględnienie przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w listopadzie i grudniu 2010 r. całej kwoty przychodu, wynikającego z umowy o pracę,
4. art. 328 § 2 k.c. poprzez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku elementów bezwzględnie wymaganych przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

Wskazując na te zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającej go decyzji i ustalenie podstawy wymiaru składek W. K. na ubezpieczenie społeczne, jako osoby zatrudnionej na podstawie umowy

o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w listopadzie i grudniu 2010 r. w oparciu o przychód miesięczny w wysokości 3.800 zł, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Organ rentowy złożył odpowiedź na apelację wnioskodawcy wnosząc o jej oddalenie z uwagi na bezzasadność podniesionych w niej zarzutów.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom podniesionym przez apelującego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie przeprowadził wszechstronną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wykraczając poza granice swobodnej oceny dowodów wynikające z treści art. 233 § 1 k.p.c. oraz nie naruszając wskazanych w apelacji przepisów.

W okolicznościach sprawy sporne było, czy organ rentowy słusznie ustalił podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych dla wyliczenia zasiłku chorobowego W. K. w wysokości wynagrodzenia minimalnego w okresie od listopada 2010 r. do grudnia 2010 r. Wnioskodawca twierdził, że podstawa wymiaru winna być ustalona w wysokości całego przychodu przysługującego mu na podstawie Aneksu nr 3 do umowy o pracę.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, słuszne jest stanowisko Sądu I instancji, że umowa o pracę zawarta pomiędzy ubezpieczonym W. K. a Spółką z o. o. (...) i zmieniona Aneksem nr 3 z 1 listopada 2010 r. w części dotyczącej wysokości wynagrodzenia była w tej części sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Z prawidłowo przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wynikało, że w okolicznościach sprawy podwyższenie wnioskodawcy wynagrodzenia za pracę do wysokości 3.800 zł przekraczało granice godziwości, co biorąc pod uwagę przede wszystkim sytuację finansową Spółki oraz fakt, że tuż przed podpisaniem rzeczono aneksu przebywał on na ponad 6-miesięcznym urlopie bezpłatnym, należało uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że nadal aktualne jest stanowisko Sądu Najwyższego (por. uzasadnienie uchwały z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05), że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga uwzględnienia każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

Ustalony w sprawie będącej przedmiotem rozważań stan faktyczny wykazał, że wnioskodawca wcześniej miał przyznawane wynagrodzenie minimalne, a nie udowodnił, by po powrocie z urlopu bezpłatnego jego sytuacja, w szczególności w zakresie odnoszącym się do jego obowiązków, uległa takiej zmianie, by uzasadniała tak znaczne podwyższenie wynagrodzenia. Nadto, jak to słusznie zaznaczył Sąd Okręgowy, także sytuacja finansowa Spółki w okresie przed podpisaniem z wnioskodawcą Aneksu nr 3 nie usprawiedliwiała takiej zmiany, bowiem przychód tego podmiotu został zarejestrowany jedynie za styczeń i luty 2010 r., a co więcej w okresie poprzedzającym podpisanie aneksu zwolniono wszystkich zatrudnionych w Spółce pracowników. Stąd wysokość wynagrodzenia za pracę W. K. ustaloną w powyższym aneksie należy uznać za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego i w związku z tym te postanowienia umowy o pracę - za nieważne, stosownie do treści przepisu art. 58 § 2 k.c., zgodnie z którym nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. W tym miejscu wskazać dodatkowo należy, że powszechnie przyjmuje się, iż nie tylko sprzeczność treści, lecz także sprzeczność celu czynności prawnej z zasadami współzycia społecznego powodują nieważność czynności prawnej, choć nie wynika to wyraźnie z cytowanego przepisu.

Dlatego też przyznanie zbyt wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne. Podstawą jest naruszenie zasad współzycia społecznego, polegające na świadomym osiąganiu korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może więc kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek jeżeli okoliczności sprawy

wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa. Jakkolwiek niewątpliwie ustalanie wynagrodzenia za pracę jest elementem, który strony mogą swobodnie kształtować, jednak jednocześnie należy mieć na względzie, że wysokość wynagrodzenia za pracę wpływa na wysokość świadczeń z ubezpieczeń społecznych i dlatego wyżej wskazana dowolność podlega jednak pewnym ograniczeniom ze względu na wymagający ochrony interes publiczny oraz solidarność ubezpieczonych. Z tych względów nawet gdyby nadmierne uprzywilejowanie płacowe danego pracownika, mieściłoby się w prawie pracy w ramach art. 353¹ k.c., to jednocześnie w prawie ubezpieczeń społecznych można by mu przypisać, oczywiście w okolicznościach konkretnego wypadku, zamiar nadużycia świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny uznał za trafne stwierdzenie Sądu Okręgowego, że w okolicznościach sprawy fakty łączące się ze zmianą treści umowy o pracę wiążącej wnioskodawcę ze Spółką mogły uzasadniać uznanie aneksu z dnia 1 listopada 2010 r. za sprzeczny z zasadami współżycia społecznego jako nacechowany zamiarem wyłudzenia wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny ocenił, że wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, a apelacja wnioskodawcy jako bezzasadna podlega oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II wyroku zostało wydane na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 3 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu /Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm./.

R.S.